

TUTANHAMON A SZÁMADÓ

BORBOLA JÁNOS

Kiadja a reCELL Kft

Szerző: Borbola János

Tördelés, nyomdai előkészítés:

Nyomdai munkák:

Felelős vezető:

A címlapot tervezte: Kiss Barnabás

Kézirat lezárva: 2004. szeptember

© Borbola János 2004.

ISBN

A szerző eddig megjelent munkái:

Borbola János: **Olvassuk együtt magyarul!** A Moszkvai Matematikai Papirusz két feladatának magyar nyelvű olvasata (Budapest, 2000). ISBN 963 03 9613 0

Borbola János: **Királykörök.** A Rhind Matematikai Papirusz királyköreinek magyar nyelvű olvasata. A Szent Korona egyiptomi mérete (Budapest, 2001). ISBN 963 00 7468 0

Borbola János: **Csillagszoba.** Út a szakkarai piramisfeliratok magyar nyelvű olvasatához (Budapest, 2004).

ISBN 963 214 963 7

Budapest

Pectoral Nut, Carter 261. P. (1).
Gianni Guadalupi, *Goud, zilver en juwelen* TextCase, Groningen, 40.

Előszó

Történeti, módszertani áttekintés

Tutanhamonról, az Újbirodalom fiatalon elhunyt királyáról könyvtárakat töltő irodalom látott napvilágot. Sírjának feltárása során előkerült tárgyak, díszítések, feliratok szemkápráztató gazdagsága rövid életéről, s egyúttal korának szokásairól nyújt felbecsülhetetlen képet. Eddigi ismereteink szerint még senki sem nevezte az *amon*-vallásra visszatért, túlvilági útjára gazdagon elbocsátott uralkodót *számadó*nak. Pedig pontosan ez a rang olvasható az egyik mellédíszére írt kartusán.

Ki volt ez a titokzatos számadó, és miről kellett számot adnia? Egyáltalán mit jelentett ez a szó az ősi hitvilágban? Erről szól pectoráljának magyar nyelvű olvasata.

Tekintve, hogy olvasási módszerünk alapjaiban eltér a nemzetközi szakirodalom szabályaitól a szöveg érdembeli tárgyalásának bemutatása előtt célszerű az általunk bevezetett rendszer kialakulását áttekinteni.

* * *

Jean François Champollion 1822-ben tett korszakalkotó felfedezése óta a művelt világ megfejtettnek tekinti az egyiptomi hieroglifák titkát. Bebizonyosodott, hogy a korábbi hiedelmekkel szemben a mágikus jelek nem díszítések, hanem írott szövegek alkotóelemei. Kutatásuk 182 éve alatt nyilvánvalóvá vált, hogy jellegét tekintve alapvetően mássalhangzós írást képeznek, melyben a képecskék (ideogrammák) mellett egy, ill. több mássalhangzóból álló jelcsoportok (fonémák) is szerepelnek. Vegyes írás.

Tekintve, hogy a hieroglifák alaki sajátosságaiból kiindulva a tudósoknak nem sikerült olvasathoz jutni, a kutatásban a mondattani elemzés, a szintaxis vette át a vezető szerepet. Ennek köszönhető, hogy az egyiptológusok mind a mai napig a hieroglifákat nem tudják közvetlenül olvasni, helyette helyzetüket elemezve azokat csak megfeleltetik.¹ A legnagyobb gondot a hangtan okozta. Tekintve, hogy a Nílus-parti írás a magánhangzókat nem jelölte, valamint az egyiptológusok a szavak formai sajátosságait elvetették, csak találgatni lehetett, hogy hány és milyen hangértékű magánhangzó szerepelt a mássalhangzók körül. Eleinte ismert nyelvcsoportokkal igyekeztek összevetni a lassan kibontakozó mássalhangzós vázakat, de az azonosítási kísérletek sorra kudarcot vallottak. Kiderült, hogy a Nílus-völgyiek ragozó nyelve nem hasonlít sem az indogermán, sem a szemita nyelvekhez. Biblikus alapokból kiindulva a Középbírodalom hangtanát a szemita hangokkal egészítették ki, ám ahogy ez várható volt a hangzósítás terén ez sem hozott javulást. Végül is az „egyiptomit” a kihalt nyelvek csoportjába sorolták, melyet a hamita nyelvekkel vonható párhuzamok alapján hamita/szemita, napjainkban inkább a semmit mondó afró-ázsiai nyelvként határoztak meg. A kimondhatatlan mássalhangzók torlódását nemzetközi megállapodás alapján aztán az ismeretlen magánhangzók helyére illesztett 'e' hanggal oldották fel. Így kapott lábra a szépségéről híres királynő Nefer-Tete neve is. Az elmúlt évszázad második felében a kopt és

---

¹ Röviden ez annyit jelent, hogy a vizsgált jelcsoport a szóban forgó mondat meghatározott helyén bizonyos értelemmel rendelkezik. Emellett kérdéses, hogy a szavakat alkotó hieroglifák összetartozását helyesen határozták-e meg; ugyanez vonatkozik a mondatok hosszára is. Gardiner a megfeleltetés pontatlanságát általában az „...and derivatives,...and the related words” megjegyzésekkel hidalta át.

etióp nyelv tanulmányozása hozott a mondattan téren némi fejlődést (Polotsky), mely a hangtan kutatására is kihatott. A *-gal jelölt hangalakok az általános nyelvészeti szabályok figyelembe vételével alakultak ki, melyek eredete a szakirodalom feltevésében a feltételezett *ősafrikai* állapotra vezethető vissza.² Egyébként csak néhány tucat szó vázának pontos hangzósítását kellett volna megoldani, ezek ismeretében a többi már logikai úton is felgöngyölíthető. Ismertetőnkől természetesen nem hiányozhat a nagy nyelvtani rendszerező/szerkesztő, munkássága elismeréséért lovaggá ütött Sir Alan Gardiner neve sem, aki az *Egyptian Grammar* vaskos kötetében az akkor érvényes nyelvtani szabályokat gyűjtötte össze. Rendszere azóta számos finomításon ment keresztül, de szabályai alapjaiban ma is érvényesek. A nemzetközi porondon közismert nagyságok neveit tovább sorolhatnánk, hiszen Fl. Petrie, T.E. Peet, G. Möller, B. Gunn, J. von Beckerath, L. Borchard, K. Sethe, J. Černý és még sokan mások, napjainkban R. Hannig, H. Satzinger, L.M.J. Zonhoven sokat tettek a vélt egyiptomi nyelvtani rendszer továbbfejlesztéséért, hangtana tisztításáért.

Összességében leszögezhetjük: a köztudatban kialakult szemlélet szerint a hieroglifás írás titkát napjainkra megfejtették, ezt a problémát tehát *ad acta* lehet tenni.

Valóban! Miért kell mindezt újra napirendre tűzni? Miért nem hiszünk a jó szándékú, feddhetetlen tudósok csaknem két évszázad óta folyó kutatásainak, eredményeinek? Más szóval mi az oka kétségeinknek?

Kezdjük talán a leglényegesebbel:

- A Nílus-parti birodalom négyezer éve több tucatra tehető dinasztiát, vele sok millió embert számlált. Határai gyakran Mezopotámiáig terjedtek, ill. magukba foglalták a teljes Mediterrániumot. Bizonyítható kapcsolataik voltak Indiával, és Távolskelettel is. Ilyen birodalmat csak élő, azaz beszélt nyelvvel, és annak pontos rögzítésével lehetett irányítani. Kultúrájuk számtalan nyoma maradt ránk, írásuk szerencsére négyezer éven keresztül követhető. Ergő: *ha azt állítjuk, hogy a hieroglifás írást megfejtettük, ami azonos nyelvük helyreállításával, akkor – beleértve a nyelv többszöri változását is – ma ismét tudnunk kellene „egyiptomiul” beszélni.* Helyette a szakirodalom még mindig a „hehegő torokbetegség” tévútján bukdácsol.³
- A fenti állításban az írás megfejtését azonosítottuk, a nyelv megfejtésével. Az írás a beszéd másodlagos jegye, annak pontos rögzítése. Megfejtésekor a nyelv alapvető tartópillérei, azaz a szókincs, a szerkezet, és a hangtan közül egyik sem hiányozhat. *Ha a kőbe vésett írásjelek olvasásával a beszédet nem sikerült helyreállítani, akkor ez azt jelenti, hogy még nem tudunk értelmesen olvasni. Magyarul: az írást még nem fejtettük meg!*
- Az archeológiai leletek sokasága, nyilvánvalósága, a korszerű technika a nyelv segítése nélkül is csodákra képes. Az Amarna-kori hulladékok elemzésével például rekonstruálni lehetett az üveg és faiance égetés hajdan volt lépéseit.⁴ Az ásatások során felszínre került alapzatok, falak, nyílásszerkezetek elhelyezése, méretei megannyi adattal szolgálnak az akkori élet hétköznapjairól. Sírokból előkerült tárgyak, ételek, szerszámok, még a mikroorganizmusok is a hajdan volt kultúra szintjéről árulkodnak. Falfestmények tömege, szobrok sokasága támasztja alá a bőségesen ránk maradt feliratok kavalkádját. Ezek ismeretében „könnyű” elméleteket gyártani, hitvilágot teremteni, és a 182 év szorgos

---

² Kammerzell, *Graphonemrelationen im älteren Ägyptisch*, Hannig, *Großes Handwörterbuch Ägyptisch-Deutsch* (Mainz, 1995), XLV-LVI.

³ Hogy ma a transliterációkat mégis ki lehet ejteni, az a héber *ábc* gyenge mássalhangzóinak köszönhető. Ilyenkor a fent bemutatott 'e' hang mellett az *āyin*, az *āleph*, a *yodh*→'i/j' és a *wāw*→ú hangjait magánhangzósítják.

⁴ *Pharaohs of the Sun. Akhenaten, Nefertiti, Tutankhamen* (Bulfinch Press/Little, Brown and Company)

kutatásának vitathatatlan részsikereire „körül-belül” történelmet építeni. Hangsúlyozzuk, mindezt olvasni tudás nélkül is össze lehet állítani.

Másrészt nemcsak a hangtan jótékony ellenőrző szerepe hiányzik. Komolyabb „furcsaságok” is terhelik az egyiptológiai kutatás két évszázadát.

1.) Ha a Bibliából ismert exodust történelmi tényként fogjuk fel (valószínűsített idejét II. Ramszesz korára teszik), akkor más, korábbi népvándorlásokról szóló adatok hiányában el kellene fogadnunk, hogy Mózes és népének őshazája szintén Egyiptom volt. Ezirányú tárgyi tényekkel, leletekkel viszont az egyiptológia tudománya egyáltalán nem rendelkezik. Így enyhén szólva furcsa, egyúttal tudományos szinten megalapozatlan fordulat volt a szemita hangokat a Középbirodalom nyelvezetébe bevezetni. Sőt! Ha a biblikus háttérrel mégis elfogadnánk valóságos eseménynek, akkor egyszerűen érthetetlen, hogy az Óbirodalom és az Archaikus kor hangtanát miért nem egyeztették vele.

Az ellenkezője történt!⁵

Kezdetben – a szakirodalom szerint is – a Nílus völgyében az egyiptomi nyelv ősi hangalakjain beszéltek (Archaikus kor, és az Óbirodalom idején). Majd – szintén az egyiptológia vélekedése szerint – a Középbirodalom idején különösebb említésre méltó aprópó nélkül eluralkodtak a szemita hangok.⁶ Napjainkban ezekkel az értékekkel transliteráljuk az írott szövegeket.

Kérdés, mennyire tartható ez az álláspont?

Vegyük például az egyik közismert hieroglifa, a fekvő oroszlán hangértékeit. Gardiner: „E₂₃ recumbent lion. Ideo. In var. Pyr. *rw* „lion’.”⁷ A (középbirodalmi) hangértékét tehát RÚ-ban határozta meg. A kérdéses hangot a hieroglifa képezi. Gardiner szerint „corresponds to Hebrew ר *rēsh*, more rarely to Hebrew ל *lāmedh*.”⁸ Tehát a resh (rés?) hanggal egyezteteti, szerinte sokkal ritkább az ’l’ változat.

Kammerzell (Umschreibung und Lautung) viszont eredeti hangértékét (Graphonemrelationen im älteren Ägyptisch) ’l’-ben határozta meg: „ <r> Standard: /l/ aus *l.”⁹

Nem lehet kétség. A szakirodalom ma érvényes értékei szerint a fekvő oroszlán eredeti (archaikus és óbirodalmi) neve LW-LÚ volt, mely a héber hangtannal vont párhuzam alapján a Középbirodalom idejére átalakult RÚ-vá.

A Ptolemaioszok korára viszont ugyanaz a jel egyszerűen ’l’ hanggá transzformálódott

(vissza), lásd Ptolemaiosz rövid kartusát: részlet a Rozettei-kőről.

Mindezt betetőzi az Ókor népeinek hangátvétele, mely tovább örökítve egyiptomi gyökereit, az oroszlán megnevezését napjainkig csakis az ’l’ hanggal képezi: Leo, Lion, LeV, Löwe, Leeuw stb.

Kérdés: mitől vált az eredeti ’l’ hang a Középbirodalomban ’r’ hanggá, hogy aztán az utódok számára ismét visszatérjen ősi ’l’ értékéhez? Egyáltalán megtörtént-e a valóságban is a többi hangváltással együtt a fent követhető ’l→r→l’ transzponáció, vagy mindez csak korunk műterméke?¹⁰

⁵ Pontos képet nyújt Kammerzell táblázata mindhárom kor hangtanáról. Hannig, *Großes Handwörterbuch Ägyptisch-Deutsch* (Mainz, 1995), XLV-LVI.

⁶ Az átmeneti korok kezdetben belső villongásoknak tekinthetők, kívülről érkező szemita népek migrációjáról nincsenek adatok. Egyiptom ma ismert történetében a hykszoszok az első kívülről érkező hódítók (i.e. 1650-1551).

⁷ Gardiner, *Egyptian Grammar* (Oxford, 1994), 460; ISBN 0 9000416 35 1

⁸ Gardiner, *op. cit.*, 27.

⁹ R. Hannig, *op. cit.*, XLVII.

¹⁰ A hangváltásokról bővebben Borbola, *Királykörök* (Budapest, 2001), 24-29., valamint a *Csillagszoba* (Budapest, 2004), 35-45. oldalain olvashatnak.

2.) A formai jegyek megítélésével is komoly gondok tornyosodtak. Szavakat képező jelek/jelcsoportok elkülönítése értelmük pontos meghatározása nélkül is elvégezhető. A szótövek meghatározása már jóval bonyolultabb feladat volt, hiszen látszólag számos co- és inherens hangot nem, másokat viszont többször is jelöltek a Nílus völgyi őslakók. Mindezt a suffix conjugatio egyiptomi változata bonyolította. Gardiner is kénytelen volt a különböző változatokat jóváírni. Ekkor született meg a determinatívok rendszere.¹¹ Magyarul *meghatározóknak* nevezhetjük, melyeket a szakirodalom nemcsak értelmi-, hanem hangtani determinatívként is megkülönböztet. Hangzósításuk éppen ezért hibának számít. Álljon

példaként a mindenki által ismert *élet* jele. Gardiner S₃₄ hangértéke nh (Tutanhamon nevében is szerepel, lásd később). A szakirodalom szerint a gyakran látható változat is

nh -nak olvasandó. Ilyenkor az hieroglifák *n-h* értékkel hangtani alátámasztók/determinatívok. Tehát akár önmagában, akár kísérő jelei társaságában a fenti hieroglifát ma hivatalosan ANH-nak kell olvasnunk. Miért? Mindehhez tudni kell, hogy ezeket a jeleket többnyire kőbe vésték, illetve drága papiruszra vetették.

A determinatívok bevezetésével viszont lecsökkentek a feleslegesnek tűnő jelek; ezzel egyidejűleg végleg elvetették a közvetlen alaki jegyek alapján történő hangzósítást, magyarul az olvasást.

Megjegyezzük, hogy az eddigi munkánk során még nem talákoztunk determinatívokkal (tapasztalatunk több ezer szó közvetlen hangzósításán alapszik).

3.) A fentiekben már jeleztük, hogy a mondattani elemzés (szintaxis), és a szerkezeti rendszerek kialakítása váltotta fel az olvasás természetes folyamatát.¹² Sorra jelentek meg a komoly nyelvészeti alapokkal rendelkezők számára írt vaskos tankönyvek, melyekben a hieroglif írás szerkezetét analizálták. Egyik legismertebb kötetét a fentiekben már bemutattuk, az *Egyptian Grammar* Gardiner nevéhez fűződik. Minden nyelv sajátos szerkezettel rendelkezik, olyan ez, mint az ujjlenyomat. Ez az oka, hogy a szintaxis elsajátítása nélkül a nemzetközi porondon ma senki sem tud fordítani.

Ha aztán mégsem volt azonos a talált felirat a szakirodalom által kialakított vázrendszerrel, akkor a hajdan volt írnok a hibás, hiszen nem ismerte saját nyelvét, nyelvének helyesírási szabályait.

Csak kevesekben merült fel, hogy esetleg mi, az arrogáns utókor is tévedhetünk. Mi más ez, mint az önbizalom súlyos túltengése, és a józan értékrendszerek hiánya! A szakirodalom vívmányainak „helyességét” nemzetközi fórumokon ma már nem lehet vitatni, mindez elkönnyvelt tény, így az alapok újraértékelése, ismételt vizsgálata szóba sem jöhet. 'Miért is kellene a még meglévő hiányokat nyilvánosan feszegetni, holott az analitikus rendszerünk segítségével tudunk fordítani, azaz a közhit szerint már megfejtettük a hieroglifás írást!'

Azért érdemes csöndben megjegyezni, hogy *számos megoldatlan probléma mellett CSAK hangzósítani, közvetlenül olvasni, más szóval „egyiptomiul” beszélni nem tudunk!*

A megoldás önmagától kínálkozik:

- Vissza kell térni a hieroglifás írás alkotóelemeihez, a képekhez. Meg kell ismerkedni az ősi gondolkodás, ezen keresztül az írás alapszabályával: a képezéssel, és a rébusz rendszerrel. A nagytól a kicsi felé, a fontostól a lényegtelen felé haladással, a mellérendelésekkel, az

¹¹ Borbola, *Olvassuk együtt magyarul!* (Budapest, 2000), 21-22.

¹² Az utóbbi idők 'finomításai' Polotsky nevéhez fűződnek. Transzpozicionális elmélete következtében szinte eltűntek az igei állítmányok (lásd az állítmány adjektiv, substantív és adverbialis szerepeit). Csak a legújabb kutatások állították vissza az indicatív és imperatív *sdm.f* rendszert.

ismétlésekkel, a birtokviszony ősi változataival, az igeidőkkel, az írásjelek sajátosságaival, a rövidítésekkel, és még sok minden mással. A képek mondanivalójának ismerete tehát az olvasáshoz elengedhetetlen. Kereken, a formai jegyeket nem lehet félretenni, és csak mondattani szerkezetekkel helyettesíteni.

- Egyeztetni kell a hieroglifák képértékét transliterációs értékeivel. Először természetesen a (mesterséges) középbirodalmi hangokat illik visszavezetni ősi archaikus, és őbirodalmi állapotukhoz (a hivatalos értékeket Kammerzell közli). *Majd meg kell keresni a hieroglifák ábrázolta szavak hangalakjait, melyek mássalhangzós váza egyúttal a helyes transliterációs értékekkel azonos.*
- Nos, ez az a pont, ahol érdemes megállnunk. Nevezetesen: *a keresett szótövek legnagyobb részét a magyar nyelvben lehet megtalálni.*¹³ Ha a (korrigált) nemzetközi mássalhangzós vázat (a magánhangzó illeszkedés szabályát követve) magánhangzóinkkal töltjük fel, akkor értelmét tekintve olyan (ős)magyar hangalakot kapunk, melyet a kérdéses hieroglifa, azaz a képecske is ábrázol. Röviden: *a kép/hieroglifa által nyújtott látvány egybeesik a nemzetközi vázra épülő magyar megnevezésével.*¹⁴
- De nemcsak a hieroglifák képértéke és hangértéke közötti összefüggés utal az ősmagyar nyelvre, hanem a mondatok építkezése, a nyelvtani szerkezetek sokasága is. A tárgyeset 't' hangja, a többes szám 'k' jele, a birtokviszony sorrendje, a teljes igeragozás, az igekötők rendszere, a főnevek képzése, ragjai, a számnevek egyes számú vonzata, de a mellé- és alárendelések, a kérdő mondatok szórendje stb. mind a maival azonos nyelvtani építkezést bizonyítják.

Összefoglalva:

Vissza a Nílus-völgyi írás alapjához, a képekhez! Tegyük ezt úgy, hogy az általuk nyújtott látvány, és a hozzájuk tartozó nemzetközi (transzliterációs) mássalhangzós váz magánhangzókkal kiegészített hangalakja (a kimondott szó), a hieroglifák képértékével egybeessen. *Ezt csak az (ős)magyar nyelven lehet elérni.*¹⁵ **Mi nem megfeleltetünk, hanem a formai jegyek alapján közvetlenül hangzósítunk, azaz magyarul olvasunk!**

* * *

Korábbi munkáinkkal már igazoltuk a fenti állítást. Eddig megoldatlan szöveges példák helyes matematikai levezetésével támasztottuk alá a magyar olvasatok létjogosultságát. Gondolunk itt a *Moszkvai Matematikai Papiruszról* és a *Rhind Matematikai Papiruszról* vett válogatásunk feldolgozásaira.¹⁶ Aki a szöveges példákat nem tudja értelmesen olvasni, az a tartalmával sem lehet tisztában, tehát képtelen a mellékelt ősi levezetéseket követni. Így kapott lábra a szakirodalom vélekedése, miszerint a szegény egyiptomi írnokok (esetleg másolók) sorozatosan hibáztak, és még számolni sem tudtak.

¹³ Finnugor nyelvészeink által elfogadott spekulatív *hangmegfelelések törvényét* ezennel mellőzzük, helyette a négyezer év valóságban is követhető nemzetközi hangértékeit tekintjük kiindulási alapunknak. Bővebben szólunk erről a *Csillagszoba* IV. Az ősi hangértékek változása című fejezetében.

¹⁴ Nyelvjárási eltérések nagyrészt a magánhangzókat érintik, így a mássalhangzós írást kevésbé befolyásolják.

¹⁵ Ezen az úton már többen is jártak előttünk, tisztelettel gondolunk Némäti Kálmánra, Pálfy Károlyra és Baráth Tiborra. Munkásságuk részben mostani eredményeink előfutárának tekinthető, még akkor is, ha számos megállapításuk ma már kiegészítésre, javításra szorul.

¹⁶ Borbola, *Olvassuk együtt magyarul!* (Budapest, 2000), és Borbola, *Királykörök* (Budapest, 2001).

Ellenkezőleg: a szöveget (ős)magyarul olvasva egyszerre megvilágosodik, egyértelmű lesz a keresett idiomok formája, a hiányzó méretek nagysága, s ezzel az eddig megoldatlan ősi példák korrekt matematikai levezetése is.

A fentiek természetesen csak gondolataink összefoglalt végeredményét tükrözik. Az ősi szövegek követéséhez sokkal mélyebb ismeretek elsajátítása szükséges. Nem elég a mai magyar köznyelvet anyanyelvi szinten beszélni, nyelvünk új alapokra helyezett kutatását, ősi hangtani és szerkezeti rendszerének megismerését, valamint szókincsünk átrostálását újfent napirendre kell tűznünk. Sőt! Az ősi gondolkodásmód, a hittételek, de a hajdan volt mindennapi gondok felderítése nélkül ismét üres kézzel állnánk. Gondoljuk csak végig, hasonló helyzetben – mondjuk négyezer év múlva – mai „kultúrrétegün-ke” kiásó utódaink előtt minden bizonytalansággal értelmetlennek tűnnének a *képben lenni*, a *tüllihegtük*, vagy a *lenyúltak* új keletű fogalmak.

Ne várja senki, hogy az olvasatok majd önmaguktól az ölébe pottyannak. Kép- és mássalhangzós írás lévén először a maitól eltérő írásmódját, valamint az ebből következő sajátos szerkezetét kell megismernünk, miközben meg kell küzdenünk nyelvünk hatalmas szókincséből fakadó bőség zavarával is. A fenti kérdések megvilágítására külön fejezeteket szenteltünk a *Csillagszoba* című munkánkban, melyeket az érdeklődők tájékoztatására az Ősmagyar-Magyar-, valamint a Magyar-Ősmagyar Szószedettel egészítettünk ki.¹⁷

* * *

Hatalmas munka vár ránk. Az út kezdetén állunk, s a pirkadatban egyelőre csak a kontúrokat, csak a főbb vonalakat látjuk. A hiányzó részleteket mélységében csak alapos, kitartó csapatmunka derítheti fel.

Hitünk szerint a Nap újra felkel, és bevilágítja utunkat.

Ezek után térjünk vissza eredeti célunkhoz, a titokzatos számadó mellképének magyar olvasatához...

---

¹⁷Borbola, *Csillagszoba* (Budapest, 2004)